

Баліка Людмила

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

Філоненко Руслана

викладач кафедри педагогіки,
освітнього менеджменту та соціальної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0009-0008-9395-487X
e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕРАПІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті наголошується на важливості вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, який зможе якісно впроваджувати нові технології, методи, форми, засоби у своїй професійній діяльності. Аналізується педагогічна бібліотерапія як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

У психолого-педагогічній науці педагогічна бібліотерапія розглядається як галузь знань, що сприяє створенню психологічно комфортного освітнього середовища, в якому в учнів молодшого шкільного віку формується оптимістичне ставлення до світу. Уточнено сутність поняття «педагогічна бібліотерапія» та наголошено, що вона виконує не лише роль психологічної підтримки та реабілітації, а й педагогічної.

Зосереджено увагу на тому, що педагогічна бібліотерапія – новітня терапевтична технологія в освітньому процесі, яка сприяє гармонізації емоційної, духовної та інтелектуальної сфери особистості учня. В умовах війни особливо актуальною є проблема впровадження засобів педагогічної бібліотерапії у професійну діяльність учителя, отже має зайняти важливе місце в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. Зазначено, що засоби педагогічної бібліотерапії доцільно використовувати для оптимізації освітнього процесу, позаяк вони допомагають розвивати активність, комунікабельність, креативність учнів, задовольняти їхні пізнавальні потреби та формувати навички самовизначення і самоорганізації. Виділено основні засоби педагогічної бібліопедагогіки, які доцільно використовувати в

педагогічній діяльності учителя початкових класів, зокрема: формально-змістові, жанрово-змістові та освітньо-інтеграційні естетотерапевтичні технології впливу на особистість.

Ключові слова: бібліотерапія, педагогічна бібліотерапія, засоби педагогічної бібліотерапії, професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів.

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються у вітчизняній освіті, суттєво впливають на стратегію організації освітнього процесу в сучасних закладах освіти, зокрема й у закладах вищої освіти. З огляду на це особливого значення набуває вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, який зможе якісно впроваджувати нові технології, методи, форми, засоби у своїй професійній діяльності. У сучасному світі молодші школярі відчують надзвичайно високі психологічні та інформаційні навантаження, які пов'язані, зокрема з різким зростанням обсягу інформації, що порушує їх емоційно-чуттєвий комфорт. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів, яка передбачає сприйняття учителем учня як найвищої цінності, спрямована на переосмислення традиційних форм, методів та засобів навчання, на пошук нових ефективних методик, що ґрунтуються на компетентнісному підході.

Проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів вирішується на державному рівні, про що наголошено в нормативних документах: законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про загальну середню освіту» (2020 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції «Нова українська школа», Державному стандарті початкової загальної освіти тощо.

Удосконалення професійної підготовки учителів початкових класів є особливо актуальним для сучасної психолого-педагогічної науки, оскільки сьогодні, в умовах війни, необхідно максимально обмежити вплив негативних чинників, забезпечити успішну адаптацію учнів до навчання в закладі загальної середньої освіти, зберегти духовно-ціннісні орієнтири молодших школярів, сформувати творчий та інтелектуальний потенціал особистості, ключові компетентності для успішного життя. Створенню психологічно комфортного освітнього середовища, в якому в учнів молодшого шкільного віку формується оптимістичне ставлення до світу, сприяє педагогічна бібліотерапія.

Аналіз останніх досліджень із проблеми засвідчив, що проблема бібліотерапії досліджується з позиції різних знань, зокрема з математики – Я. Білстром, Г. Ольсен, С. Кротерс, В. Шульц та ін.; педагогіки – Р. Кембел, О. Галасанова, А. Заїчко та ін.; психології – І. Борецька, К. Роджерс, В. Рожнов та ін. Окремі проблеми розвитку бібліотерапії, її використання в роботі зі школярами, зокрема учнями молодшого шкільного віку, знайшли своє відображення в науковому доробку українських дослідників Ж. Вертік,

Д. Іваницької, А. Заїчко, Т. Каламай, І. Карівець, І. Ногачевської, Л. Лугової, Ю. Стадницької, Ю. Степури, О. Федій та ін.

Мета статті – проаналізувати педагогічну бібліотерапію як важливу складову професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що поняття «педагогічна бібліотерапія» є інтегрованим, поєднане двома складниками, зокрема «педагогіка» та «бібліотерапія». Варто відзначити, що в перекладі з грецької мови «педагогіка» – *paídos* (дитя) + *ago* – (веду, виховую) (Фіцула, 2000, с. 9), а «бібліотерапія» – *bíblion* (книга) + *therapeía* (турбота, догляд, лікування), що в дослідному перекладі означає «книголікування», або «лікування книгою» (Федій, 2007, с.7). Таким чином, поняття «педагогічна бібліотерапія» може трактуватися як своєрідне «лікування» дитячої психіки за допомогою книги.

У другій половині XX століття бібліотерапія як наука на перетині психіатрії, психології та бібліотекознавства переживала період осмислення своїх предмету, методів і завдань. Польська дослідниця І. Борецька трактує бібліотерапію як «терапевтичний вплив, який завдяки використанню читацьких матеріалів, що розуміються як допоміжні засоби терапевтичного процесу в медицині, є видом психічної допомоги для вирішення шляхом цілеспрямованого читання особистих проблем пацієнта, підтримки на шляху до досягнення почуття безпеки та задоволення його потреби» (Вертії, 2011, с. 205). На її думку, основними принципами читацької терапевтичної діяльності є індивідуальний підхід до читача, стимулювання творчої активності та дослідницьких позицій, оскільки терапевтична цінність літератури безпосередньо стимулює самовдосконалення та загальний розвиток. Також дослідниця зазначає, що чим більше схожа ситуація, яка описана у творі, на власну, тим кращий ефект бібліотерапії.

А. Заїчко педагогічну бібліотерапію трактує як галузь психолого-педагогічних знань про позитивний вплив книги на психіку особистості. Зусилля вчителя початкових класів, зорієнтовані на сучасні завдання освіти, мають бути спрямовані на «досягнення щастя людини», розвиток творчих нахилів, ініціативи, самостійності школяра, конкурентоспроможності в різних сферах діяльності, мобільності, надання психолого-педагогічного консультування та допомоги в подоланні різних гострих життєвих проблем, міжособистісних конфліктів, а також вміле використання технологій, методів і засобів педагогічної бібліотерапії в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти (Заїчко, 2018).

Свою чергою, А. Галасанова визначила основні цілі педагогічної бібліотерапії, як-от: актуалізація особистісно-світоглядної позиції суб'єктів педагогічного процесу; створення психологічно комфортного освітнього середовища; вироблення (закріплення) оптимістичного погляду на життя; формування позитивної «Я-концепції» молодшого школяра на основі самопізнання та самосприйняття; зміна особистісних реакцій на ситуацію, яка

травмує емоційно-почуттєву сферу дитини за рахунок розширення її власного соціального досвіду шляхом оволодіння навичками емоційної саморегуляції читацькими засобами тощо; забезпечення творчого самовираження дитини в перебігу освітнього процесу; розширення кола інтересів дитини; формування читацької та літературної компетентностей молодших школярів; забезпечення пізнавально-інформаційних потреб молодших школярів (Галасанова, 2021).

Варто наголосити, що окреслені цілі реалізуються через низку функцій, які виконує педагогічна бібліотерапія, зокрема: виховна, оздоровча, естетична, психологічна, які ґрунтуються на особистісному підході до молодшого школяра або типологічної групи дітей з урахуванням тематики навчального заняття, змісту і часу його проведення, психологічного стану та творчих інтересів учнів, специфіки жанрів літератури. Тож, виховна функція спрямована на розвиток творчого потенціалу кожної особистості; вміння усвідомлювати свою роль і призначення в житті та здатності розуміти навколишній світ; формування у молодших школярів почуття власної гідності, постійного прагнення до духовного вдосконалення тощо. Оздоровча функція спрямована на розвиток фізичних якостей школярів та збереження їхнього здоров'я; формування навичок здорового способу життя та обізнаності щодо правильного харчування; активного способу життя; профілактику шкідливих звичок тощо. Естетична функція зводиться до усвідомлення явищ навколишньої дійсності та культури крізь призму краси та потворності; формування естетичної свідомості молодших школярів; розвитку навичок та вмінь творити красу в середовищі, що оточує особистість тощо. Психологічна функція спрямована на розвиток особистісної унікальності; формування готовності до самостійного дорослого життя; формування індивідуальних психологічних процесів (пізнавальних, емоційних, вольових) тощо.

Отже, педагогічна бібліотерапія виконує не лише роль психологічної підтримки та реабілітації, а й педагогічної. Саме тому педагогічна бібліотерапія – важлива терапевтична технологія для сучасного освітнього процесу закладу освіти, де актуальною є проблема гармонізації емоційної, духовної та інтелектуальної сфери особистості молодшого школяра за допомогою різноманітних засобів.

Поняття «засіб» трактується як прийом або спеціальна дія, що дає можливість щось зробити, чогось досягти (Словник. Портал української мови та культури). З позиції педагогіки поняття «засіб» трактується як те, що застосовується в освітньому процесі для активізації пізнавальної та творчої діяльності особистості (Артюшина, Журавська, Колесніченко, 2008; Заїчко, 2019; Зайченко, 2008). І. Зайченко трактує засіб виховання як предмети матеріальної і духовної культури, що використовуються у виховному процесі для вирішення конкретних виховних завдань (Зайченко, 2008, с. 294). До основних засобів виховання він відносить посібник, підручник, твори музичного та образотворчого мистецтва тощо.

В «Енциклопедії освіти» основним засобом бібліотерапії визначається книга (Кремень, 2008). Проте, на думку А. Гасанової, це суттєво обмежує можливі засоби педагогічної бібліотерапії. Дослідниця розширює засоби педагогічної бібліопедагогіки грою, музикою, казкою та стверджує, що засоби педагогічної бібліотерапії – це засоби, які використовуються для оптимізації освітнього процесу й інтегровані поняттям «література», та допомагають розвивати активність, комунікабельність, креативність учнів, задовольняти їхні пізнавальні потреби та формувати навички самовизначення і самоорганізації (Галасанова, 2021, с.57–58).

Здійснений аналіз психолого-педагогічних праць дав змогу виокремити основні засоби педагогічної бібліопедагогіки, які доцільно використовувати у педагогічній діяльності майбутнім учителям початкових класів, зокрема: *формально-змістові* (книги (підручники), матеріали навчальних предметів та аудіовізуальні матеріали тощо), *жанрово-змістові* (методична, педагогічна, науково-фантастична, науково-популярна, документальна (пізнавальна), філософська, біографічна та автобіографічна, афористична, детектив та пригодницька, народознавча, казкова література, дитячий фольклор) та *освітньо-інтеграційні естетотерапевтичні технології впливу на особистість* (казкотерапія, арттерапія, ігрова терапія, пісочна терапія, музикотерапія, відеотерапія, логотерапія, епістолярна терапія, театральна терапія, сміхотерапія тощо). Розглянемо детальніше окремі з них.

Шкільний підручник – частина системи засобів навчання; навчальна книга яка вміщує предметний зміст, визначає види діяльності школярів; впливає на інформаційну, духовну та моральну сфери особистості, спрямований на цілісну та послідовну реалізацію емоційно-чуттєвих аспектів діяльності учнів початкових класів в освітньому процесі, тобто інструмент який впливає на духовний світ учнів і сприяє збереженню психологічного здоров'я (Кремень, 2008, с.1005).

Педагогічна література використовується як компонент корекційної педагогіки; складова соціальної профілактики, що сприяє усуненню шкільної неуспішності, зумовленої певними вадами розвитку учня та пов'язаними з ними низькою мотивацією до навчальної діяльності, негативізмом, загальмованістю, шкільними неврозами та асоціальною поведінкою школярів.

Казкова література є одним з основних видів дитячої літератури, яка має великий виховний та пізнавальний потенціал; допомагає знаходити нестандартні виходи з проблемних ситуацій та розвиває мовлення, фантазію, уяву, творче мислення. Казки дають змогу учням початкових класів прожити уявне життя улюблених героїв, програмуючи себе на певні вчинки у схожих ситуаціях у власному житті

Науково-фантастична література поєднує в собі об'єктивні та суб'єктивні елементи художнього твору, правду і вигадку, реальну та незвичайну дійсність. Проблеми, які порушуються в науково-фантастичних творах, є актуальними, адже вони відображають реальний світ, що стоїть за фантастичними сюжетами.

Науково-фантастична література допомагає краще зрозуміти оточуючий світ, викликає незвичні почуття та емоції, стимулює пізнавальну активність молодших школярів.

Ігротерапія допомагає дитині, зокрема молодшому школяру, відчути себе вільною, вивільнити приховані емоції, подолати страхи та гнів, щоб досягти внутрішньої гармонії та розвинути свій потенціал і нахили. Варто відзначити, що ігротерапія в освітньому просторі позитивно впливає на психоемоційну сферу дитини, використовується для корекції розбалансованої емоційно-вольової, комунікативної сфер учнів молодшого шкільного віку, допомагає їм увійти в контакт з власним негативним станом і перейти в зону емоційного комфорту. Ігротерапія дозволяє задовольнити потреби молодших школярів не лише у русі, а й у спілкуванні, побудувати безпечні стосунки в колективі через гру, яка є природним засобом спілкування для дітей; скоригувати негативні емоції, страхи, невпевненість у собі за допомогою ігрових завдань на читацько-терапевтичних заняттях та покращити комунікативні навички молодших школярів.

Сміхотерапія є ефективним засобом проти стресу, захищає від руйнівного впливу гніву та люті, допомагає зберегти гідність у складних життєвих ситуаціях. У цьому контексті головне завдання вчителів початкових класів – розвивати вміння в учнів початкових класів помічати смішне в літературі та текстах, правильно його оцінювати й використовувати у власній діяльності та у спілкуванні з іншими.

Театротерапія сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативності та фізичному вдосконаленню, допомагає розвивати інтелектуальну, емоційну та емоційно-почуттєву сфери дітей молодшого шкільного віку, формує їхню духовну та ціннісну орієнтацію, покращує їхні комунікативні та соціальні навички. До прикладу, театротерапія може реалізовуватися через змістову лінію «Театралізуємо», що сприяє розвитку комунікативних навичок учнів, зокрема вмінню моделювати різні ситуації спілкування, вибирати відповідні стратегії спілкування та досліджувати невербальні засоби спілкування (Галасанова, 2021). Театральна терапія сприяє розвитку творчості, ініціативи, фізичному вдосконаленню, розвиває інтелектуальну, емоційну та почуттєву сфери учнів молодшого шкільного віку, допомагає формувати духовно-ціннісні орієнтації, покращує комунікативні навички.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, аналіз педагогічної бібліотерапії та її засобів засвідчили, що вона має стати важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, позаяк використання засобів педагогічної бібліотерапії у професійній діяльності вчителів початкових класів розширює соціальний досвід учня через спрямоване читання, обговорення книг, або прослуховування/перегляд та обговорення сучасних відео- та аудіозаписів книг тощо. Педагогічна бібліотерапія забезпечує позитивний вплив на духовну, інтелектуальну та емоційно-почуттєву сфери учнів, формує конструктивне ставлення

особистості до себе, своїх проблем та оточення, створює психологічно комфортне освітнє середовище.

Перспективи подальшого наукового пошуку вбачаємо у розробці технології підбору відповідної літератури для впливу на особистість учня, для адаптації дитини до реальних умов життя, для стабілізації психічного, емоційного стану сучасного маленького українця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Фіцула, М. (2000). *Педагогіка*: посіб. для студ. вищих пед. закладів освіти. Київ: Академія. 542 с.

Федій, О. (2007). *Словник естетико-терапевтичних термінів*. Полтава : ПДПУ. 38 с.

Вертій, Ж. (2011). Еволюція бібліотерапії як складової бібліотекознавства. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2011. Вип. 29: Управління бібліотечно-інформаційною діяльністю наукової бібліотеки. СС. 202–209.

Заїчко, А. (2018). Підготовка майбутніх учителів початкової ланки освіти до формування ключових компетентностей молодших школярів засобами педагогічної бібліотерапії. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. № 2, сс. 52–57.

Галасанова, А. (2021). *Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання засобів педагогічної бібліотерапії у професійній діяльності*/: Доктор філософії. Полтавський національний університет імені В. Г. Короленка. 347 с.

Словник. Портал української мови та культури. *Засіб*. [onlain]. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1>(дата звернення 10.09.2024).

Артюшина, М., Журавська, Л. та Колесніченко, Л. (2008). *Психологія діяльності та навчальний менеджмент*: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 336 с.

Заїчко, А. (2019). Педагогічна бібліотерапії як новітня інноваційна технологія у професійній підготовці вчителя школи І ступеня. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Вип. 167, сс. 191–195.

Зайченко, І. (2008). *Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид.* Київ: «Освіта України», «КНТ». 528 с.

Кремень, В. (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ : Юрінком Інтер. 1040 с.

Міністерство освіти і науки України, (2022). *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас*. URL: <http://surl.li/igzlvx> (дата звернення 10.09.2024).

REFERENCES

Fitsula, M. (2000). *Pedahohika* [Pedagogy]: posib. dliastud. vyshchychkped. zakladvosvity. Kyiv: Akademiia. 542s. [inUkrainian].

Fedii, O. (2007). *Slovnýk estetoterapevtychnykh terminiv* [Dictionary of Esthetic Therapeutic Terms]. Poltava : PDP. 38 s.[in Ukrainian].

Vertii, Zh. (2011). *Evolutsiia biblioterapii yak skladovoi bibliotekoznavstva* [Evolution of Bibliotherapy as a Component of Library Science]. Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 2011. Vyp. 29: Upravlinnia bibliotechno-informatsiinoi diialnistiu naukovoï biblioteky. SS. 202–209. [in Ukrainian].

Zaichko, A. (2018). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoi lanky osvity do formuvannia kliuchovykh kompetentnostei molodshykh shkoliariv zasobamy pedahohichnoi biblioterapii* [Training of future Primary Teachers for the Formation of Key Competencies of Primary School Students by Means of Pedagogical Bibliotherapy]. *Naukovi zapysky*. Seria: pedahohika. No 2, ss. 52–57. [in Ukrainian].

Halasanova, A. (2021). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoi shkoly do vykorystannia zasobiv pedahohichnoi biblioterapii u profesiinii diialnosti* [Training of Future Primary School Teachers to Use the Tools of Pedagogical Bibliotherapy in Their Professional Activities]: doktor filosofii. Poltavskyi natsionalnyi universytet imeni V. H. Korolenka. 347 s. [in Ukrainian].

Slovnýk. Portal ukrainskoi movy ta kultury [Ukrainian Language and Culture Portal]. Zasib. [onlain]. URL: <https://slovnýk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1> (data zvernennia 10.09.2024). [in Ukrainian].

Artushyna, M., Zhuravska, L. Ta Kolesnichenko, L. (2008). *Psykhologhiia diialnosti ta navchalnyi menedzhment* [Psychology of Activity and Educational Management]: navch. posib. Kyiv: KNEU. 336s. [in Ukrainian].

Zaichko, A. (2019). *Pedahohichna biblioterapii yak novitnia innovatsiina tekhnologhiia u profesiinii pidhotovtsi vchytelia shkoly I stupenia* [Pedagogical Bibliotherapy as the Latest Innovative Technology in the Professional Training of a Primary School Teacher]. *Naukoviz apysky*. Seria : Pedahohichni nauky. Vyp. 167, ss. 191–195. [in Ukrainian].

Zaichenko, I. (2008). *Pedahohika* [Pedagogy]. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv, 2-e vyd. Kyiv: «Osvita Ukrainy», «KNT». 528 s. [in Ukrainian].

Kremen, V. (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv : YurinkomInter. 1040 s. [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, (2022). *Typova osvitnia prohrama, rozroblena pid kerivnytstvom Shyiana R. B. 3- 4 klas* [A Typical Educational Program Developed Under the Leadership of Shyian R.B. Grade 3-4]. URL: <http://surl.li/igzlvx> (data zvernennia 10.09.2024). [in Ukrainian].

PEDAGOGICAL LIBRARY THERAPY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Liudmyla Balika

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department.

Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: luidmyla.balika@rshu.edu.ua

Ruslana Filonenko
Lecturer at Pedagogy,
Educational Management and Social Work Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0009-0008-9395-487X
e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

Abstract. The article emphasizes the importance of improving the professional training of future primary school teachers, who will be able to qualitatively implement new technologies, methods, forms, and tools in their professional activities. Pedagogical bibliotherapy is analyzed as a component of professional training of future primary school teachers.

In psychological and pedagogical science, pedagogical bibliotherapy is considered as a field of knowledge that contributes to the creation of a psychologically comfortable educational environment in which an optimistic attitude towards the world is formed in elementary school students. The essence of the concept of «pedagogical bibliotherapy» is specified and it is emphasized that it performs not only the role of psychological support and rehabilitation, but also a pedagogical one.

Attention is focused on the fact that pedagogical bibliotherapy is the latest therapeutic technology in the educational process, which contributes to the harmonization of the emotional, spiritual and intellectual spheres of the student's personality. In the conditions of the war, the problem of introducing the means of pedagogical bibliotherapy into the teacher's professional activity is particularly relevant, therefore, it should occupy an important place in the professional training of future primary school teachers.

It is noted that the means of pedagogical bibliotherapy should be used to optimize the educational process, as they help to develop students' activity, sociability, creativity, satisfy their cognitive needs, and form self-determination and self-organization skills. The main means of pedagogic bibliopedagogy, which are expedient to use in the pedagogical activities of elementary school teachers, are highlighted, in particular: formal-content, genre-content, and educational-integration esthetic therapy technologies of personal influence.

Keywords: bibliotherapy, pedagogical bibliotherapy, means of pedagogical bibliotherapy, professional training of future primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2024 р.